

گل جالیز در کلزا

The broomrape (*Orobanche* spp.) in rapeseed farms

اهمیت و دامنه میزبانی

وجود گل جالیز (*Orobanche* Sp.) در بیش از ۸۰ کشور جهان و ۱۶ میلیون هکتار از اراضی کشاورزی دنیا به اثبات رسیده است و ۳۶ نوع گونه از گل جالیز در ایران وجود دارد که از مهم‌ترین گونه‌های این گیاه می‌توان به *O.cernua* و *O.aegyptiaca*، *O.nana* اشاره کرد. میزان زیاد آلودگی بعضی مزارع در ایران، کشاورزان را مجبور به رهاسازی زمین مورد کشت خود می‌کند. گل جالیز، گیاهی عالی گلدار است که انگل مطلق (*Haploparasite*) ریشه گیاهان محسوب می‌شود. دامنه میزبانی آن در بین گیاهان دولپه‌ای گسترده است و از میزبان‌های مهم این علف هرز می‌توان به گیاهان زراعی کلزا، آفتابگردان و گلرنگ اشاره کرد.

شکل ۱- مراکز شیوع علف هرز گل جالیز در جهان

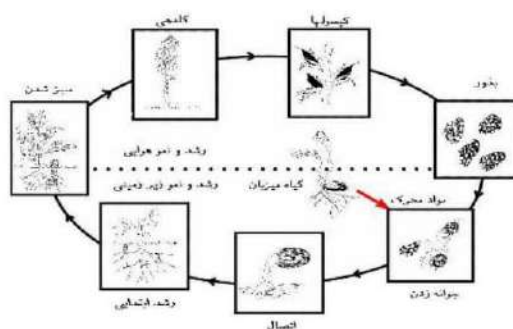
یکی از نقاط قوت گل جالیز بذر آن است زیرا:

- ۱- بسیار ریز بوده و به راحتی توسط باد و حشرات و حیوانات جابه‌جا می‌شود
- ۲- پوسته اسکلرانثیمی و ضخیم بذر موجب مقاومت شدید آن به شرایط محیطی و عدم هضم آن در معده حیوانات می‌گردد.
- ۳- بقا و پایداری بذر گل جالیز در خاک به مدت ۱۰ تا ۱۲ سال نیز گزارش شده است.

روش‌های مبارزه با علف هرز در مزارع کلزا:

- ۱- در مزارع با شدت آلودگی کمتر: جمع‌آوری بقایای علف هرز گل جالیز قبل از ریزش بذور و سوزاندن آن‌ها در خارج از مزرعه.
- ۲- در مزارع با آلودگی بالا: با استفاده از ادوات شعله‌افکن پشت تراکتوری بقایا و بذور گل جالیز سوزانده شده تا جوانه زدن و رویش آن‌ها در سال زراعی آینده کمتر شود.

- ۳- انجام شخم عمیق جهت مدفون نمودن بذور باقیمانده گل جالیز در اعماق خاک و جلوگیری از پارازیت شدن آن‌ها در سطح ریشه گیاهان میزبان.
- ۴- در صورت امکان، کشت برنج در اراضی آلوده (جهت فراهم نمودن شرایط غرقابی برای از بین بردن قوه نامیه بذور گل جالیز).
- ۵- در اراضی با شدت آلودگی کمتر پیشنهاد می‌گردد که محصولات زراعی میزبان (گوجه‌فرنگی، خیار، کلزا، هندوانه، کنجد و ماش)، پنج سال زراعی در این اراضی کشت نشود تا جمعیت بذور گل جالیز افزایش نیابد.
- ۶- کنترل علف‌های هرز محصولات زراعی به ویژه علف هرز گشنیزک (*Bifora radians*) و علف هرز هفت‌بند (*Polygonum aviculase*).
- ۷- رعایت بهداشت زراعی در مزارع آلوده جهت جلوگیری از انتقال بذرها به سایر مناطق.
- ۸- پرهیز از نگهداری و کشت بذور برداشت شده کلزا از اراضی آلوده به گل جالیز جهت سال زراعی آینده.
- ۹- رعایت تناوب زراعی و کشت غلات مانند گندم و جو در اراضی که سال گذشته کلزا کشت شده است.

شکل ۲- چرخه زندگی گل جالیز

منابع:

- لشکری، ع. م. باغستانی، و. مین‌باشی، م. ۱۳۸۸. بررسی مبارزه تلفیقی با گل جالیز در مزارع، مجله بوم‌شناختی و پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته شناسایی و مبارزه با علف‌های هرز، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران.
- ولایی، ا. یدایی، ح. مین‌باشی، م. نظام‌آبادی، ن. ۱۳۹۷. دستورالعمل اجرایی گل جالیز (*Orobanche Sp.*)، سازمان حفاظت محیط زیست، معاونت کنترل آفات. شماره: ۹۷۰۷۵۷.

Joel D. 2009. Taxonomic and evolutionary justification for considering Phelipanche as a separate genus. 10th world congress on parasitic plants. 8-10 June 2009, Kusadasi, Turkey.

Habimana, S. A., Nduwumuremyi, J. D., Chinama, R. 2014. Management for obanchen in field crops. Are view. Journal of soil science and plant nutrition. 42-63.